

השיחה השבועית

מפי הרב אפרים כחלון שליט"א

ראה

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשְׁת רְאָה

כִּמָּה צָרִיךְ לְטַרַח בְּשִׁבִיל הָעֲנִיִּים?

הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה

”רְאָה אֲנֹכִי גִתָּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, וְהַקְלָלָה אִם לֹא תִשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לְלַכֵּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעַתֶּם” (דברים יא, כו - כח), אֵלּוּ הַפְּסוּקִים הָרִאשׁוֹנִים בְּפָרֶשֶׁת רְאָה.

נִתְחַיֵּל בְּפִרוּשׁ יְפֵה שְׂרָאִיתִי בְּסִפֵּר שְׁנִקְרָא ”יֵשׁ מְדַבֵּר לְאַגַּם מִיָּם” שֶׁל יָדִיד הָרַב יְרוֹן רֵאוּבֵן שְׁיִחְיָה, יֵשׁ שְׁם דְּבָרִים מְעֻנְיָנִים מְאֹד, וְשֵׁם מוּבָא דְיוֹק יְפֵה מְאֹד בְּפִסּוּק. הַפְּסוּק אוֹמֵר ”רְאָה אֲנֹכִי גִתָּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה אֶת הַבְּרָכָה - אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם”. וְהַשְּׂאֵלָה פְּשׁוּטָה, וְכִי זֶה בְּרָכָה לְשִׁמְעַת בְּקוֹל ה' תִּתֵּן עֲשֶׂר, בְּנִים, בְּנוֹת, הַצְּלָחָה בְּחַיִּים, ”וְהַקְלָלָה אִם לֹא תִשְׁמָעוּ” - וְכִי חֲסָרוֹת קְלָלוֹת וּבְעִיּוֹת? וְכִי זֶה קְלָלָה?

נְהַג הַמוֹנִית וְהָאֲבֵרָה

הַפְּשֵׁט הַפְּשׁוּט הוּא, שְׁתַּקְבֵּל בְּרָכָה אִם תִּשְׁמָע, וְקִלְלָה אִם לֹא תִשְׁמָע. אֲבָל הַבְּאוּר בְּדֶרֶךְ הַדֶּרֶשׁ הוּא שְׁכַאֲשֶׁר אָדָם שׁוֹמֵעַ אֶל מִצְוֹת ה' זֶה הַבְּרָכָה הַכִּי גְדוּלָה, לְחַיּוֹת בְּצֵל ה' בְּאִמוּנָה הַתְּמִידִית, בְּבִטְחוֹן הַתְּמִידִי, בְּקֶשֶׁר הַתְּמִידִי, ”בְּנֵאוֹת דְּשֵׂא יִרְבִּיצְנִי עַל

כִּמָּה צָרִיךְ לְטַרַח בְּשִׁבִיל הָעֲנִיִּים?

מי מנחות ינהלני" (תהילים כג, ב). והקללה הכי גדולה - זה להתרחק מהקב"ה.

שמעתי שפעם אחת עלה אברך שגון עם נהג מונית חלוני, והוא ראה חרדי והתחיל לשאל שאלות: "איך אתם החרדים מתחננים אחרי שלש פגישות? הרי אתם בכלל לא אוהבים!", למה אתם מביאים הרבה ילדים?" אתם החרדים ואתם החרדים...

והאברך שאל אותו: "אתה בטוח שאשתך יודעת שאתה אוהב אותה?" הוא ענה: "לא". והאברך אמר לו: "אשתי כן בטוחה". נהג המונית התפלא: "איך אתה עושה את זה?" והאברך בחכמתו ענה: כשאתה יודע שיש מצוה וחובה לאהב את האשה ולכבד אותה (יבמות דף סב ע"ב), והאשה יודעת שאתה שומר תורה ומצוות, אז כמו שאתה מקיים את כל המצוות ככה אתה מקיים גם את המצוה הזו, אין לה שום ספק בכך".

זו הנקדה שהחיים הכי יפים הם הברכה "אשר תשמעו אל מצוות ה'".

מפחיד להיות חלוני

והקללה הכי גדולה היא ההפך, וגם על זה שמעתי ספור עם נהג מונית.

ושוב, אברך חרדי עולה למונית ונהג חלוני, ותוף פדי נסיעה התחילו לדבר על החיים. האברך החליט לנסות לחזק אותו בשמירת שבת. כל הנסיעה הוא דבר אתו על שמירת שבת, והוא ראה שעדין הוא שבוי ביצר הרע. לקראת סוף הנסיעה היה צריך קצת לעורר אותו, אז הוא זרק לו משפט: "חבל שתמות פה על הכביש בתאונת דרכים כי אתה נוסע במונית כל היום, ומחלל

פְּרִשֵׁת רְאֵה

שַׁבַּת יֵשׁ בְּזֶה דֵינָן מוֹת שֶׁל סְקִילָה שְׁנֵה חַיָּה דוֹרְסָתוּ (כתובות דף ל ע"ב), וְכִיּוֹם הַחַיּוֹת זֶה הַמְּכֻנֵּיּוֹת. חָבַל עָלֶיךָ...". בְּאוֹתוֹ הִרְגַע נִהַג הַמוֹנִית הַתְּעוֹרֵר, וְהָיָה מוֹכֵן לְהַתְחַזֵּק בְּשִׁמְרֵת שַׁבַּת. אוֹתוֹ אֲבָרְךָ אָמַר לוֹ: "אִם אַתָּה בְּאֵמַת רוּצָה חַיִּים טוֹבִים, אִם אַתָּה רוּצָה לְהַתְחַתֵּן עִם אִשָּׁה שְׁאֵתָה בְּאֵמַת יוֹדֵעַ שְׁאֵפְשֵׁר לְסַמְךָ עָלֶיךָ, וְלֹא שֶׁהִיא הוֹלְכֵת לָךְ בְּשִׁתִּים בְּלִילָה עִם חֲבֵרוֹת' וְחוֹזֵרֵת שְׁכוּרָה וְאַתָּה לֹא יוֹדֵעַ מָה קָרָה לָהּ וּמָה הִיא עֹשֶׂתָה, וְאַתָּה כָּל הַיּוֹם דוֹאֵג וּמְשַׁתְּגֵעַ. אוֹ שֶׁהֵבַת שְׁלָךְ הוֹלְכֵת לְטִיּוֹל וְאַתָּה לֹא יוֹדֵעַ אֵיזָה זְנוּעוֹת הִיא תַעֲבֹר שָׁם, אִם אַתָּה לֹא רוּצָה אֵת זֶה אַתָּה צָרִיךְ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה". זֶה הַקְּלָלָה שֶׁיֵּשׁ בָּאלוֹ שֶׁהוֹלְכִים וּמְתַרְחָקִים מִדְּרָךְ הַשָּׁם.

חֵיּוֹב הַצְּדָקָה

בְּהַמְשֵׁךְ הַפְּרָשָׁה מְצִינָה הַתּוֹרָה: "עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֵת כָּל תְּבוּאֹת זֵרְעֶךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שְׁנֵה שְׁנֵה" (דברים יד, כב), תַעֲשֶׂה מַעֲשֹׂר מִהַתְּבוּאָה. וּמוֹסִיפָה הַתּוֹרָה "וְהִלּוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לֹא תַעֲזֹבְנוּ, כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ" (שם פסוק כז), הִלּוִי זֶה אֶחָד שְׁעוֹסֵק בְּמִלְאֲכַת הַקֶּדֶשׁ וּמוֹסֵר אֵת נַפְשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה, וְהַצּוּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לַעֲזֹב אוֹתוֹ.

וְלֹא רַק לְלוֹי, אֶלָּא לְכָל עַנִּי וְאֶבְיוֹן הַתּוֹרָה מְצִינָה "כִּי יִהְיֶה בָּךְ אֶבְיוֹן מֵאֶחָד אַחֶיךָ בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תֵאֱמָץ אֵת לִבְבְּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֵת יָדְךָ מֵאֶחֶיךָ הָאֶבְיוֹן, כִּי פָתַח תִּפְתַּח אֵת יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבַט תַעֲבִיטְנוּ דֵי מַחֲסָרוֹ אֲשֶׁר יַחֲסֹר לוֹ" (דברים טו, ז - ח). וְהַתּוֹרָה מְצִינָה עוֹד הַרְבֵּה צְוִיִּים עַל הַנְּתִיבָה לַעֲנִי בְּלִשׁוֹנוֹת כְּפוּלוֹת: "נָתַן תִּתֵּן" (שם פסוק י), "פָּתַח תִּפְתַּח" (שם פסוק ח), וְדִרְשׁוּ חֲזו"ל: אֶפְלוּ מֵאֵה פְּעֻמִּים, תִּתֵּן וְתִחְזֹר וְתִתֵּן

כִּמָּה צָרִיךְ לְטַרַח בְּשִׁבִיל הָעֲנִיִּים?

לְלוֹי, לְעָנִי, לְאַבְיוֹן וְלַגִּזְקָה.

וְהִשְׁאַלְהָ מִתְבַּקְּשֶׁת, לָמָּה לָתֵת? שִׁבְתַּי אֲנִי מִבֵּין, הַקִּבְיָה רוֹצֶה שְׁנִשְׁמֹר, אֲבָל לָתֵת? שְׁיִלֶךְ לְעֵבֶד! מָה גַם שֶׁהַצְּוִי הוּא לָתֵת אֶפְלוּ מֵאֵה פְּעָמִים (פְּסִיקְתָא זֹוּטְרֵתָא פִּרְשֵׁת רָאָה דָּף כֵּה ע"א דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל נִתּוֹן וְהוּבָא גַם בְּרִש"י שֵׁם פְּסוּק י). וְהַמִּינִימוֹם זֶה עֲשָׂרָה אַחֲוִיִּים מִהָרוּחַ (שׁו"ע יוֹרָה דְּעָה סִימֵן רֵמַט סְעִיף א), וְלִפֵּי הַגָּר"א (אִיגְרַת הַגְּר"א, וְעִיִּין בְּשׁו"ת שְׁלֵמַת חַיִּים יוֹרָה דְּעָה סִימֵן קִכָּח דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל וְעוֹד יֵשׁ, וּבְשׁו"ת תְּשׁוּבוֹת וְהַנְּהַגוֹת כִּרְךָ א סִימֵן תִּקְס אוֹת א) זֶה עֲשָׂרִים אַחֲוִיִּים מִהָרוּחַ. וְכָל זֶה רַק אִם אֵתָה לֹא עֲשִׂיר גְּדוֹל, אֲבָל עֲשִׂיר גְּדוֹל שְׁיֵשׁ לוֹ מְלִיוֹנִים סֵתָם שׁוֹכְבִים בְּבִנְק, חֵיב לָתֵת צְדָקָה גַם יוֹתֵר מִחֻמֶּשׁ. וְאַפְלוּ שְׁיֵשׁ בְּזֶה מַחְלֶקֶת בְּפּוֹסְקִים, לְהַלְכָה דְּעֵת מְרֵן הַשְּׁלַחֵן עָרוּף (שׁוֹלְחַן עָרוּךְ יוֹרָה דְּעָה הַלְכוֹת צְדָקָה סִימֵן רֵמַט סְעִיף א) שְׁעוֹר נְתִינְתָה, אִם יָדוּ מִשְׁגָּת יִתֵּן כְּפִי צָרָךְ הָעֲנִיִּים (וְעִיִּין בְּשׁו"ת בְּרַכַּת יְהוּדָה חֶלֶק ו חֶלֶק יוֹרָה דְּעָה סִימֵן יט). וְהִשְׁאַלְהָ הִיא לָמָּה צָרִיךְ לָתֵת כָּל כֶּף הַרְבֵּה?

טַעֲמֵי הַתּוֹרָה

בַּתּוֹרָה יֵשׁ טַעֲמִים, נִקְדוּת, תְּגִין, אוֹתִיּוֹת, וּמַעֲלַת הַטַּעֲמִים הִיא הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר שְׁשִׁרְשָׁם בְּכֶתֶר (שֵׁל"ה מִסַּכַּת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק תּוֹרָה אוֹר סִימֵן קַכ בְּשֵׁם הַזוֹהַר חֶלֶק ב דָּף קֵסָא ע"ב), יֵשׁ הֵרִי כִּמָּה בְּחִינּוֹת בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כֶּתֶר, חֲכָמָה, בִּינָה, דְּעֵת, חֶסֶד, גְּבוּרָה, תְּפָאֶרֶת, נִצְחָה, הוֹד, יְסוּד, מְלָכוּת. וּמִדַּת הַכֶּתֶר עוֹלָה עַל כָּלָם, וְהַטַּעֲמִים הֵם בְּכֶתֶר הָעֲלִיּוֹן. וְזֶה כָּלוּל גַּם בְּמָה שְׁאָמְרוּ חֲזו"ל (אוֹצֵר הַמְּדַרְשִׁים אִיזְנִשְׁטֵיין עֲמוֹד 431 מְדַרְשׁ רַבִּי עֲקִיבָא בֶן יוֹסֵף) שְׁרַבִּי עֲקִיבָא הִיָּה דוֹרֵשׁ כְּתָרֵי אוֹתִיּוֹת.

וְאִם נְשִׁים לֵב לְטַעֲמִים בְּפּוֹסְקִים הַמְּצִוִּים עַל מְצוֹת הַצְּדָקָה, נִרְאָה דְּבָר מְפָלָא: "כִּי פִתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לִי". תְּבוֹת "פִּתַח תִּפְתַּח" -

פְּרִשֶׁת רְאֵה

מְטַעְמֹת בְּטַעְמֵי דְרָגָא תְּבִיר. "אֵת יְדֶךָ לֹ" - אֲתַנַּח. מַה זֶה דְרָגָא תְּבִיר? הַתְּרָגוּם שֶׁל דְרָגָא תְּבִיר פְּרוּשׁוֹ נִשְׁבְּרָה הַמְדְרָגָה, וְלָמָּה יִרְמְזוּ הַטַּעְמִים הַלָּלוּ כָּאֵן?

נִשְׁבְּרָה הַמְדְרָגָה

וְהַגְּאוּן רַבִּי אֲלִיָּהוּ מוֹיְלֵנָא (פְּנִינִים לְשַׁלְחַן הַגֵּר"א פְּרִשֶׁת רְאֵה עֲמוּד רִיח) בְּאֵר בְּזֵה עַל פִּי מַה שְׁמֻסְפֵּר בְּגִמְרָא (בבא בתרא דף י ע"א), שְׂרַב פִּפְא הָיָה עוֹלָה בְּמִדְרָגוֹת. לְפִתְעַ נִפְלָה הַמְדְרָגָה וְכִמְעַט נִפְלָה, וְהוּא הַתְּפִלָּא עַל כֶּף שְׁכֻמְעַט וְהָיָה יְכוּל לְמוֹת מִהַנְּפִילָה הַזֶּה שְׁהִיא כְּעֵנֶשׁ סְקִילָה הַמְּגִיעַ לְמַחְלָלֵי שַׁבַּת וְעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה. אָמַר לוֹ חֵיָא בַר רַב מִדְּפִתֵי לְרַב פִּפְא: שְׁמָא עָנִי בָא לְיַדְךָ וְלֹא פְּרַנְסְתוּ. הָרִי לָנוּ שְׁהַעֲנֵשׁ עַל מִי שְׁלֹא נוֹתֵן צְדָקָה, שְׁתִּשְׁבֵּר הַמְדְרָגָה וְיִפְלָ. וְזֵהוּ הַרְמְזוֹ בְּכַתוּב "כִּי פָתַח תִּפְתָּח" וְהַטַּעְמִים דְרָגָא תְּבִיר - נִשְׁבְּרָה הַמְדְרָגָה.

הִסְרַת הַמְּנִיעוֹת בְּצִדְקָה

וְנִרְאָה לְבָאֵר בְּזֵה בְּאֵר נוֹסְף. הַגְּמֵרָא אוֹמְרַת (שבת דף סג ע"א), כֹּל הַמְּגִיד לְכָל רַע בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ מוֹנֵעַ חֶסֶד מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, שְׁנֵאֲמַר "לִמַּס מְרַעְהוּ חֶסֶד" (איוב ו, יד) שְׁכֵן קוֹרִים בְּלִשׁוֹן יוֹן לְכָל לִמַּס. וְהַבְּאֵר בְּזֵה, שְׁהַעֲנִיִּים יִפְחָדוּ לְדַפֵּק אֶצְלוֹ בְּדִלְתָא. אֲנִי זוֹכֵר שְׁפַעַם הִלְכְּתִי עִם אָבִי מוֹרֵי שְׁיַחֲיָה לְנִסוֹת לְשַׁכְּנֵעַ לְהַבִּיא יְלָדִים לְחַנוּךְ תּוֹרְנֵי. עֲבַרְנוּ מִבֵּית לְבֵית, דּוֹפְקִים בְּדִלְתָא וּפְתָאוּם יוֹצֵא לָךְ רֵאשׁ שֶׁל כָּלֵב עֲנֵק. כִּכָּהֵן זֶה גַם אֶצֶל הַעֲנִי, הוּא לֹא נִכְנַס לְמָקוֹם עִם כָּלֵבִים וּמוֹתֵר עַל הַצְּדָקָה, וְאֵתָהּ שְׁהַכְּנִסְתָּ אֵת הַכָּלֵב מִנְעֵת חֶסֶד מִבֵּיתְךָ.

כִּמָּה צָרִיךְ לְטַרַח בְּשִׁבִיל הָעֲנִיִּים?

זאת אומרת שאתה צריך לעשות הכל כדי שיהיה לעני נח לבוא לקחת ממך.

ומעין זה אומרת הגמרא (בבא בתרא דף ז ע"ב) שאסור לעשות בית שער לחצר מכיון שעד עכשו היו העניים דופקים בדלת, ועכשו כשיש בית שער יש מחסום ויש חצר, אי אפשר להכנס, והעניים צועקים ואין קולם נשמע (רש"י שם דיבור המתחיל ולא), ואתה מונע עניים מלקבל צדקה.

הגמרא מספרת (תענית דף כא ע"א), על נחום איש גמזו שהלך בדרך, ובא אליו עני ואמר לו: "שלשה ימים לא אכלתי". אמר לו נחום איש גמזו: המתן עד שאפרק את המטען מעל החמור, עד שירד לפרק העני מסכן נפל ומת. בא נחום איש גמזו וגזר על עצמו יסורים נוראים, שיהיה בלי ידים ובלי רגלים וכל גופו מלא פצעים.

שואל הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל חלק ו עמוד ס), מה הטענה על נחום איש גמזו? וכי מה היה יכול לעשות? הכל ארוז, הכל סגור, והוא ישר אמר לו תמתין אני מוציא לך, למה הוא העניש את עצמו בעונש נורא שכזה?

ומבאר, שהיתה עליו טענה למה לא חשבת לפני כן אולי יבא עני רעב מאד, שלא יוכל לחכות אפלו עד שתפרק את האכל מעל החמור. היית צריך להכין איזה סנדוויץ' אצלה זמין, שאם יהיה עני מיד לתת לו, בלי שיחכה. על זה הוא קבל על עצמו יסורים נוראים.

למדנו כמה הקב"ה מקפיד שנדאג לעניים, לא רק במעשה אלא גם במחשבה שלנו עליהם איך להקל מעליהם את קשי העניות.

יש אחד שהעניים מעצבנים אותו, אז הוא בוחר לגור בקומה עשירית בבנין בלי מעלית. או ששמים מפתח למעלית. ויש

פְּרִשֶׁת רְאֵה

מקומות אֲפֵלוּ אֶצֶל הַחֲרָדִים, שְׁשָׁמִים פָּתַק: "גִּזְלוּ גְמוּר לְמִי שְׁעוּלָה בְּמַעֲלִית אִם הוּא לֹא מְדִירֵי הַבְּנִין". וּמָה קוֹרָה כְּשִׁמְגִיעַ עֲנִי לְאַסֵּף צְדָקָה? הוּא נִכְנָס לְבִנְיָן שֶׁל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה קוֹמוֹת וּמִתְחִיל לְעֲלוֹת בְּרָגֵל, הוּא מִפְּחָד מִגְּזוֹל, כִּלּוּ מִתְנַשֵּׁף וְדוֹפֵק בְּדֶלֶת, פּוֹתַח לוֹ אַחַד אֶת הַדֶּלֶת: "מָה עֲלִיתָ עַד לְכָאן? עֲלִיתָ בְּמַעֲלִית?", וְהָעֲנִי מִתְגַּמְגֵּם: "לֹא לֹא... אֲסוּר, כְּתוּב שָׁזָה גְזוֹל". סוּף סוּף הוּא מוֹשִׁיט אֶת הַיָּד לְכִיס וְנוֹתֵן לוֹ שֵׁטֶר שֶׁל עֶשְׂרִים שֶׁקֶל. הָעֲנִי מְחִיךְ וְחוֹשֵׁב: 'הֲיֵה שָׁזָה לְטָרַח', וְאָז הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת בְּעַל הַבַּיִת מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עֲדָף שֶׁל תִּשְׁעַ עֶשְׂרֵה שֶׁקֶל. כִּמָּה עֲגַמַת נִפְשׁ יֵשׁ לְעֲנִי הַזֶּה, לָמָּה אֲתָה עוֹד מוֹסִיף לוֹ? אֲתָה לְקַחְתָּ אֶת הָעֲנִי הַזֶּה וְהִפַּכְתָּ אוֹתוֹ לְמַכּוֹנֵת פְּרִיטָה. נוֹתֵן לוֹ עֶשְׂרִים שֶׁקֶל וּמְבַקֵּשׁ תִּשְׁעַ עֶשְׂרֵה שֶׁקֶל?!, וְזֶה אַחֲרֵי שֶׁהוּא עָלָה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה קוֹמוֹת בְּרָגֵל. אֵיפֹה הֶרְחַמִּים?

וְלִכֵּן הַתּוֹרָה בָּאָה וּמְצִוָּה אוֹתָנוּ שְׂאֵת כָּל הַמְּנִיעוֹת הַלְלוּ צְרִיף לְסַלֵּק כְּדֵי שֶׁלְעֲנִי תִהְיֶה מְנוּחָה כְּשֶׁהוּא יָבֹא וַיִּבְקֶשׁ מִמֶּךָ, וְעַל זֶה רוֹמֵז הַכְּתוּב וְאוֹמֵר "פֶּתַח תִּפְתַּח" בְּטַעְמֵי דְרָגָא תְּבִיר - תִּשְׁבֵּר הַמְּדַרְגָּה, שְׁלֹא יִהְיוּ מְדַרְגוֹת, מְחֻצוֹת אוֹ מְנִיעוֹת לְעֲנִי מְלֵבָא לְקַבֵּל אֶת הַצְּדָקָה. וְתִבּוֹת "אֶת יָדְךָ לוֹ" בְּטַעַם אֲתַנַּח - כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה מְנוּחָה לְעֲנִי.

מֵר עוֹקְבָא וְאַשְׁתּוֹ

כְּדֵי שֶׁנִּבְיָן כִּמָּה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְדַאֵג לְעֲנִי בְּכָבוֹד וּלְמַעַט בְּכָל דְרָף אֲפֻשְׁרִית אֶת טְרַחְתּוֹ וּבְזִיוְנוֹ, נִלְמַד קִטְעַ בְּגַמְרָא (כתובות דף סז ע"ב). הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת עַל מֵר עוֹקְבָא שֶׁכָּל עָרֵב שֶׁבֶת הָיָה שָׁם לְעֲנִי אֲרַבְעָה זְוִזִים בְּפֶתַח הַדֶּלֶת. אֲרַבְעָה זְוִזִים זֶה סְכוּם מְכַבֵּד שֵׁישׁ בּוֹ כְּדֵי לְקַנּוֹת אֶת כָּל מָה שֶׁהָיָה

כִּמְהָ צָרִיךְ לְטַרַח בְּשִׁבִיל הָעֲנִיִּים?

הָעֲנִי צָרִיךְ לוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ לְשַׁבֵּת. הָעֲנִי הַזֶּה כָּל הַזְּמַן הֵיחָד הַזֶּה לְגַלוּת מִי זֶה הַצָּדִיק הַזֶּה שְׁעוֹזֵר לוֹ? בְּאַחַת הַפְּעָמִים הַחֲלִיט הָעֲנִי לְהִתְחַבֵּא בְּקִרְבַּת מְקוֹם כְּדִי לְרְאוֹת מִי שֶׁם לוֹ אֵת הַכֶּסֶף. כְּשֶׁהִגִּיעַ מֵרַע עוֹקְבָא עִם אִשְׁתּוֹ הֵם שָׁמוּ אֵת הַכֶּסֶף, וְכִשְׁבָּאוּ לְלַכֵּת הֵם רוֹאִים שֶׁהָעֲנִי יוֹצֵא מִמְּקוֹם מְחֻבָּאוֹ לְרְאוֹת מִי הֵם. הֵם חֲשָׁשׁוּ מְאֹד שֶׁהָעֲנִי יִתְבַּיֵּשׁ מֵהֵם, וְהַחֲלִיטוּ לְבָרַח. הֵם רָצוּ וְהָעֲנִי הָעֵקֶשׁוֹן אַחֲרֵיהֶם. לְפִתְעָה הֵם רָאוּ תַנּוּר שְׂסִימוֹ לְאִפּוֹת בּוֹ וְהוּא הֵיחָד צֵדִיק חַם, אָבֵל מֶה לֹא עוֹשִׂים כְּדִי שֶׁלֹא לְבַיֵּשׁ יְהוּדֵי (עֵינֵי בְּרֻכּוֹת דָּף מִג ע"ב), הֵם נִכְנָסוּ לְתַנּוּר וְחָכוּ. לְפִתְעָה מֵרַע עוֹקְבָא מְרַגֵּישׁ שֶׁהָרַגְלִים שְׁלוֹ נִשְׂרָפוּ, הוּא שׂוֹאֵל אֵת אִשְׁתּוֹ: אֵת נִשְׂרָפְתָּ? וְהִיא אוֹמֶרֶת לוֹ: "לֹא". כְּשֶׁהִיא רָאָתָה שֶׁהוּא נִשְׂרָף הִיא הִצִּיעָה לוֹ שִׁישִׁים אֵת הָרַגְלִים שְׁלוֹ עַל הָרַגְלִים שְׁלָהּ. וְהִגְמֵרָא מְגַלָּה אֵת הַסֵּבֶה שֶׁלֹא אִשְׁתּוֹ לֹא נִשְׂרָפוּ הָרַגְלִים, שֶׁלְמִרְוֹת שְׁשֻׁנֵיהֶם הָיוּ צָדִיקִים אִשְׁתּוֹ הֵיחָד יוֹתֵר מוֹעִילָה לְעֲנִיִּים, מִכֵּיוֵן שֶׁהִיא הֵיחָד כָּל הַיּוֹם בְּבֵית וְכָל עֲנִי רָעַב אֵיךְ שֶׁדָּפַק קִבֵּל אֲרוּחָהּ. וְאֵלּוּ מֵרַע עוֹקְבָא הֵיחָד נֹתֵן כֶּסֶף שֶׁהָעֲנִי הֵיחָד צָרִיךְ לְטַרַח לְלַכֵּת לְקַנּוֹת, וּבְזֶה אִשְׁתּוֹ הֵיחָד עֲדִיפָה עָלָיו, וְלִכֵּן לֹא נִשְׂרָפוּ רַגְלֶיהָ בְּתַנּוּר.

וְהַדְּבָרִים מִבְּהִילִים, הֵרִי כְּשֶׁמִּגִּיעַ עֲנִי רָעַב וְאִתָּה נֹתֵן לוֹ עֲשֶׂרָה שְׁקָלִים שִׁיקְנָה 'פִּתָּה פְּלֶאפֶּל', אִתָּה חוֹשֵׁב שֶׁקִּימַתְּ אֵת הַמִּצְוָה וְעֲשִׂיתְּ אֵת שְׁלֹף. אָבֵל זֶה לֹא נִכּוֹן, כִּי הָעֲנִי עֲכָשׁוּ רָעַב, וְעַד שֶׁהוּא יִגִּיעַ לְחֻנּוֹת הוּא יִסְבֵּל עוֹד כְּמֶה שְׁנִיּוֹת, לְמָה לֹא חֲשַׁבְתָּ אֵיךְ לְפָתֵר לוֹ אֵת הַהֲרַגְשָׁה הָעֲכָשׁוּיָה שֶׁל הָרָעַב? וְזוֹ הֵיחָד הַטְּעֵנָה עַל מֵרַע עוֹקְבָא, וְכִמוֹ שֶׁהוּא לֹא חָשַׁב עַל הַצָּעֵר הָעֲכָשׁוּיָה שֶׁל הָעֲנִי, כְּכֹה מִשְׁמִים לֹא הִתְחַשְּׁבוּ בְּצָעֵרוֹ הָעֲכָשׁוּיָה כְּשֶׁנִּכְנָס לְתַנּוּר וְנִשְׂרָפוּ לוֹ הָרַגְלִים.

פְּרִשֵׁת רֵאָה

גְּלוּי אֱלִיהוּ שֶׁהִפְסִיד הָרַב

הָיָה אֶחָד מִגְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, רַבֵּי אֶפְרַיִם וְלָמָן מִרְגְּלֵיּוֹת וְצ"ל, הוּא הָיָה תַלְמִיד חֶכֶם גָּדוֹל וְחָבֵר כַּמָּה וְכַמָּה סִפְרִים גְּאוּנֵיִים בַּתּוֹרָה, בִּינֵיהֶם גַּם הַסֵּפֶר הַמְּפָרָס 'מִטָּה אֶפְרַיִם'.

הוּא הָיָה עֲשִׂיר גָּדוֹל וְסוֹחֵר בֵּיהֲלוּמִים. יוֹם הָאֲזָכָרָה שֶׁלוֹ הַשְּׁבוּעַ כַּכ"ד בָּאָב. הוּא הָיָה אִישׁ חֶסֶד מְפָלָא, וּבֵין חֲסֵדָיו הוּא גַם פָּתַח גַּמ"ח הַלְוֹאוֹת שֶׁבּוֹ הוּא הָיָה מְלוֹה כְּסָפִים לַעֲנִיִּים.

הוּא הָיָה מְלוֹה לְכָלֶם, גַּם לְכֹאֲלָה 'בְּעֵיִתָּיִם', וַיֵּשׁ כֹּאֲלָה שְׁלֹא מְלוּיִם לָהֶם כִּי לֹא מְכִירִים אוֹתָם, וַיֵּשׁ כֹּאֲלָה שְׁלֹא מְלוּיִם לָהֶם דְּוָקָא מְשׁוּם שְׁמִכִּירִים אוֹתָם...

יוֹם אֶחָד מִגִּיעַ אֱלִיוֹ עָנִי וְאוֹמֵר לוֹ: "כְּבוֹד הָרַב, אֲנִי צָרִיךְ הַלְוָאָה", הָרַב נוֹתֵן לוֹ לְמִלְאוֹת אֶת הַפְּרָטִים בְּשֵׁטֶר הַהֲלוּאָה, וְהוּא רוֹאֵה שֶׁבְּשִׁמּוֹת הָעֲרָבִים אוֹתוֹ עָנִי רוֹשֵׁם: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נָאִם ה' צְבָאוֹת" (חגי ב, ח) - שֶׁהַקַּב"ה יֵהִיֶה הָעֲרָב שְׁלוֹ. רַבֵּי אֶפְרַיִם מִרְגְּלֵיּוֹת קִבֵּל אֶת הָעֲרָב הַמְיֻחָד וְהַלְוֶה לוֹ כְּרִצּוֹנוֹ. לְיָמִים רַבֵּי אֶפְרַיִם מִרְגְּלֵיּוֹת חָלָה, וְאַשְׁתּוֹ הִתְחִילָה לְנַהֵל אֶת כָּל עֲנִיֵּי הַכְּסָפִים וְהַחֲשׁוֹבוֹת, וְהַגַּמ"ח.

בְּאֶחָד הַיָּמִים הוּא שָׁאֵל אֶת אִשְׁתּוֹ עַל עֲנִיֵּי הַכְּסָפִים, וְהִיא סִפְרָה לוֹ שֶׁהַיּוֹם הִגִּיעַ עָנִי אֶחָד שֶׁהִחְזִיר הַלְוָאָה גְּדוּלָּה שֶׁלָּקַח. הוּא מְבַקֵּשׁ לְרֹאוֹת אֶת הַפְּרָטִים, וְהוּא מְגַלֵּה שֶׁזֶה אוֹתוֹ עָנִי שֶׁשָּׂם אֶת הַקַּב"ה לְעָרַב. זֶה הָיָה לוֹ מוֹזֵר, הוּא הִכִּיר אֶת הָעָנִי שֶׁאֵין לוֹ כֶּסֶף לְפָרַעַ וּבְמִיָּחָד לֹא סָכוּם כְּזֶה. כְּשֶׁהוּא בִּירֵר שׁוֹב אֶצֶל הָעָנִי, הָעָנִי אָמַר לוֹ שֶׁהוּא לֹא הִגִּיעַ לְרַב, מָה גַּם שֶׁאֵין לוֹ כֶּסֶף לְפָרַעַ אֶת הַהֲלוּאָה גַּם לֹא בְּעוֹד שָׁנָה...

הוּא יָשַׁב וְחָקַר אֶת אִשְׁתּוֹ אֵיךְ הָיָה נִרְאֶה אוֹתוֹ אֶחָד שֶׁבָּא לְפָרַעַ אֶת הַחוּב שֶׁל הָעָנִי, וְהוּא שֶׁהָיָה גְּאוּן וְצַדִּיק, גָּלָה שֶׁהָיָה זֶה לֹא

כִּמָּה צָרִיךְ לְטַרַח בְּשִׁבִיל הָעֲנִיִּים?

אחר מאלוהו הנביא שבא לפרע את הערבות של הקב"ה.

אוי כִּמָּה שֶׁהוא הַצִּטְעָר, לָמָּה אָנִי לֹא זָכִיתִי לְרֹאוֹת אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא. דִּוְקָא כְּשֶׁאֲנִי חוֹלָה וְאֲשֵׁתִי לּוֹקַחַת אֶת נְהוּל הַגָּמ"ח אֱלֹהֵי הַנְּבִיא מְגִיעַ. וְהוּא פִּשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וְהִגִּיעַ לְמִסְקָנָא, שֶׁהִסְבֵּה שֶׁהוּא לֹא זָכָה לְזֶה הַיָּא שְׁכֵשְׁהָעֲנִי כְּתֹב בְּשִׁטְר הַהַלְוָאָה "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נָא" ה' צְבָאוֹת" וְהוּא הַבֵּין שֶׁאֵין לוֹ עֲרָבִים בְּגִלְל הַמַּצָּב הַנּוֹרָא שְׁלוֹ, הוּא הָיָה צָרִיךְ לְתֵת לוֹ אֶת כָּל הַכֶּסֶף בְּמִתְנָה, לֹא בְּהַלְוָאָה! וּמְכִיּוֹן שֶׁלֹּא חָשַׁב עַל זֶה, בְּגִלְל זֶה לֹא זָכָה לְרֹאוֹת אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא (אשר בנחל חלק נד מכתב "שה עמוד כז).

הַדְּקִיּוֹת הִלְלוּ מְלַמְדוֹת אוֹתָנוּ שֶׁאֲדָם שֵׁישׁ לוֹ כֶּסֶף צָרִיךְ כָּל הַזְּמַן לְהִרְגִישׁ וְלִזְכֹּר שֶׁהוּא רַק פְּקִיד בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁל הַקַּב"ה, וּפְקִיד לֹא יְכוּל לְשַׁנּוֹת מִדְּעַת הַבְּעָלִים, וְלָכֵן הַתּוֹרָה מְצִוֶּה אוֹתָנוּ "עֲשֵׂר תַעֲשֶׂר", "פְּתַח תִּפְתַּח", "נִתּוֹן תִּתֵּן" - אֲפֹלוּ מֵאָה פְּעָמִים, כִּי בַעַל הַמֵּאָה הוּא פְּקִיד, וְאִם קָשָׁה לוֹ לְהִיּוֹת פְּקִיד שֶׁל אֱלֹקִים הַקַּב"ה יְכוּל בְּכָל רִגַע לְהַחֲלִיף אוֹתוֹ עִם הָעֲנִי, וְלַעֲשׂוֹת אֶת הָעֲנִי פְּקִיד לְחֻלְקַת הַמָּמוֹן לְנִצְרָכִים.

הָעֲשִׂיר הַמֵּתְלוּנָן

הָיָה סְפוּר עַל רַבִּי יִשְׁעִיָּה שְׁטֵינְר מְקַרְסְטִיר שְׁבַהוּנְגְרִיָּה, הוּא הָיָה קְדוֹשׁ עֲצוּם וּפּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. יוֹם אֶחָד הִגִּיעַ אֵלָיו עֲנִי מְרוּד, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּרָכָה לְפָרְנֶסָה. הָרַבִּי בָּרַכּוּ בְּכָל לְבוֹ, שֶׁתְּהִיָּה לוֹ הַצְּלָחָה גְּדוֹלָה בְּעֶסֶק הָרֵאוּשׁוֹן שֶׁיַּעֲסֵק בוֹ. הַבְּרָכָה פְּעֻלָּה, וְהוּא תוֹךְ שָׁנָה נִהְיָה אֶחָד מֵהָעֲשִׂירִים הַגְּדוֹלִים בְּעִירָה.

אֲחֵרֵי שָׁנָה הוּא הִגִּיעַ עִם שׁוֹמְרִים וְסוֹסִים כְּנָאָה וְכִיָּאָה לְגַבִּיר גְּדוֹל שְׁכֵמָהוּ, וְהוּא בָּא לְבִקֵּשׁ בְּרָכָה מֵהָרַב שֶׁיִּפְסִיקוּ לְשַׁעַע אוֹתוֹ,

פְּרִשֵׁת רְאֵה

”פְּתָאוּם פְּלוּנֵי גְלָה שְׁאַנֵי דוּד שְׁלוּ, וְהַעֲנֵי הִזָּה מִמְצִיא שְׁאַנֵי אַח שְׁלוּ, וְכֻלָּם מִבְּקָשִׁים כְּסָף, מָה אֲנִי בְּנֶקֶד? שְׁיַעֲזֹבוּ אוֹתִי!”.

רַבִּי יִשְׁעִילָ'ה כְּעַס מְאֹד, הָרִי עַד לִפְנֵי שְׁנָה אֶתָּה הָיִיתָ אֲבִיוֹן, הָיִיתָ קַבְצָן, עֲכָשׁוּ נְהִייתָ עֲשִׂיר וְשִׁכַחְתָּ אֵיךְ אֶתָּה הָיִיתָ מַחְזֹר עַל הַפְּתָחִים? וְעָכְשׁוּ אֶתָּה לֹא סוֹפֵר אֶף אֶחָד וְלֹא מְכִיר אֶף אֶחָד? זֶה חֲצָפָה!. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁעִילָ'ה: ”עֲשִׂירוֹת זֶה לְהִיּוֹת פְּקִיד שֶׁל הַקַּב”ה, אִם אֶתָּה לֹא יוֹדֵעַ לְהִיּוֹת פְּקִיד אֲנִי אֶעֱבִיר אֶת הָעֶשֶׂר שְׁלָךְ לְמִישֶׁהוּ אַחַר שְׁכֵן יוֹדֵעַ לְהִיּוֹת”. אֵיךְ שֶׁהוּא שָׁמַע אֶת זֶה הוּא הִתְחִיל לְבַכּוֹת וּבְקָשׁ סְלִיחָה מִהָרַב. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁעִילָ'ה: ”אֵין מָה לַעֲשׂוֹת, אֶתָּה אֲמַרְתָּ שֶׁהֵם מְשַׁגְּעִים אוֹתְךָ וְשִׂאתָ לֹא מוֹכֵן לְהִיּוֹת הַפְּקִיד וְלִכְּזֹנֵי הָעֲשִׂירוֹת תִּלְקַח מִמֶּךָ”. הָעֶשֶׂר הַכִּיר אֶת כַּחוֹ שֶׁל הָרַב וְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ: ”רַבִּי, אֲנִי רוֹצֵה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה”, אָמַר לוֹ הָרַבִּי: ”נַעֲשֵׂה גּוֹרֵל בֵּין כָּל הָאֲנָשִׁים הָרְאוּיִם לְהִיּוֹת פְּקִידִים נְאֻמָּנִים, וְנִכְנָסִים גַּם אֶת שְׁמֶךָ. אִם הַשֵּׁם שְׁלָךְ יֵצֵא בְּגוֹרֵל, סִימֵן שְׁבָאמַת חֲזֵרְתָּ בְּתִשׁוּבָה וְאֶתָּה מוֹכֵן בְּאֲמַת לְתַת צְדָקָה בְּלִי לְהִתְלוֹנֵן, וְאִם לֹא תֵצֵא בְּגוֹרֵל, סִימֵן שְׁמִשְׁמִים הַכִּירוּ בְּךָ שְׁאִינְךָ יְכוּל לְהִיּוֹת פְּקִיד נְאֻמָּן”. וְכֵךְ הָיָה, הַגּוֹרֵל נַעֲשֶׂה וּמִיָּד עָנּוּ הַגְּבִיר יֵצֵא שְׁמוֹ בְּגוֹרֵל - הִתְקַבְּלָה תִּשׁוּבָתוֹ (עֲלוֹן פְּנִינֵי עֵין חַמַּד גְּלוּיִן 326 פֶּרֶשֶׁת אִמּוֹר תִּשְׁע"א).

כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ אֶת זֶה וּמְרַגֵּשׁ אֶת זֶה, הוּא לֹא שׂוֹאֵל לְמָה לְתַת? אֲלֵא כִּמָּה לְתַת?

שִׁבְט לִוֵּי שֶׁל דוֹרְנוּ

נְסִיִּים בְּדַבְרֵי הַרְמַבָּ"ם (בַּהֲלֹכוֹת שְׁמִיטָה וַיּוּבַל פֶּרֶק יג הֲלָכָה יג) שְׁכֹוֹתֵב שְׁחִיּוֹב הַנְּתִיבָה הוּא לֹא רַק לְשִׁבְט לִוֵּי, אֲלֵא כָּל אִישׁ וְאִישׁ מִכָּל בְּאֵי עוֹלָם אֲשֶׁר נִדְבָּה רוּחוֹ אוֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ לְהַבְדִּיל לְעַמֵּד לִפְנֵי

כִּמָּה צָרִיךְ לְטַרַח בְּשִׁבִיל הָעֲנִיִּים?

ה' לְשָׂרְתוֹ וּלְעַבְדוֹ לְדַעַה אֶת ה' וְהִלֵּךְ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אֱלֹקִים,
וּפָרַק מֵעַל צְוָאָרוֹ עַל חֲשִׁבוֹנוֹת הָרַבִּים אֲשֶׁר בִּקְשׂוּ בְּנֵי הָאָדָם,
הָרִי זֶה נִתְקַדָּשׁ קִדְשׁ קִדְשִׁים וַיְהִיֶּה הַשֵּׁם חֶלְקוֹ וַנְּחַלְתּוּ לְעוֹלָם
וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, וַיִּזְכֶּה לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה דְּבַר הַמְּסַפֵּיק לוֹ כְּמוֹ
שֶׁזֶכֶה לְכַהֲנִים וְלַלְוִיִּם, הָרִי דָּוִד הַמְּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אוֹמֵר "ה'
מָנַת חֶלְקִי וְכוֹסֵי אֶתֶּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי" (תהילים טז, ה).

הקב"ה אוֹמֵר: אִם אֶתֶּה תִּשָּׁב וְתִלְמַד, אֲנִי אָבִיא לְךָ חֶלֶק שֶׁמְסַפֵּיק
לְךָ, כְּמוֹ הַחֶלֶק שֶׁמַּגִּיעַ לְכַהֲנִים וְלַלְוִיִּם, שְׁלוֹמֵדֵי הַתּוֹרָה הָרִי הֵם
כְּשֶׁבֵט לְוִי, וְזוֹכִים לְכֹל הַטּוֹב מִיַּדֵּי הַקַּב"ה.

הקב"ה יִזְכֶּה אוֹתֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה כְּלָנוּ לְתַמְךָ בְּתִלְמִידֵי חֲכָמִים, פְּתַח
תַּפְתָּח, נְתוֹן תַּתֵּן, לְקַיֵּם אֶת כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה אֲמֵן כֵּן יְהִי
רְצוֹן.